

YHTEISÖhautomon opintomatka: Yhteiskunnalliset yritykset Skotlannissa Skotlanti 28.10.–1.11.2013

Matkan ohjelma:

Glasgow 29.10.2013

Glasgow Co-operative Council

Just Enterprise business support

Social Enterprise Network

Galgael

Kibble: Oscars's etc.

Oban 30.10.2013

Atlantis Community Leisure

Isle of Mull 30.-31.10.2013

Mull & Iona Community Trust & An Roth Enterprise Centre

Comar & Mull Theatre

Tobermory Harbour Association

North West Mull Community Woodlands

Osallistujat:

Yhteisöhautomo-hankkeen työntekijät:

Asko Eerola, Rieska-Leader - Yhteisöhautomo, hankesihteeri (Ylivieska)

Nina Kurunlahti, Nouseva Rannikkoseutu - Yhteisöhautomo, hankeaktivaattori (Siikajoki)

Ritva Sauvola, Oulun Seudun Leader - Yhteisöhautomo, hankeaktivaattori (Oulu)

Mimmi Seppä, Keskipiste-Leader – Yhteisöhautomo, hankeaktivaattori (Piippola)

Anne Bland, Social Business International, matkanjärjestäjä, asiantuntija (Huittinen)

Pohjois-Pohjanmaan Leader-ryhmien toimijat:

Antti Huttu-Hiltunen, Oulun Seudun Leader, hallituksen puheenjohtaja (Ylikiiminki/Oulu)

Marjo Kolehmainen, Pohjois-Pohjanmaan yrittäjät, toimitusjohtaja (Oulu)

Riikka Juntunen, Utajärven 4H yhdistys, toiminnanjohtaja (Utajärvi)

Ari Puhakka, Livokas ry, yrittäjä (Pudasjärvi)

Maija Isokääntä, Lampinsaaren kyläyhdistys ry (Raahe)

Rita Porkka, Mankilan Kyläseura ry (Siikalatva)

Kari Juhani Pietilä, Mattilanperän Kyläyhdistys ry (Raahe)

Jaakko Hautamäki, Eskolan kyläyhdistys (Kannus)

Leena Hautamäki, Eskolan kyläyhdistys (Kannus)

Tuula Aitto-Oja, Haapaveden opisto/ Wanha Woima (Oulainen)

Kaisa Savela, Pohjois-Pohjanmaan liitto (Ylivieska)

Arto Junno, NIHAK, Seutujen Yritysvalmennus-hanke (Nivala)

Tuukka Kuisma, Kärämäen kunta, Kunnansihteeri

Marja Niemelä, SPR Siikalatva

Ira Toppinen, Siikalatvan kulttuuri ry

Alpo Konola, Mankilan kyläseura (Siikalatva)

Kaarina Konola, Mankilan kyläseura (Siikalatva)

Ari Jokinen, Koillis-Suomen Aikuiskoulutus Oy (Kuusamo)

Marja-Leena Törrö, Ksaksi ry (Pudasjärvi)

Jukka Hakola, Koillismaan Yrityspalvelukeskus Oy (Kuusamo)

YHTEISÖhautomo-hankkeen opintomatka Skotlantiin 28.10.–1.11.2013

YHTEISÖhautomo-hankkeen kansainvälinen opintomatka järjestettiin teemalla yhteiskunnallinen yrittäjyys ja kohdemaaksi valikoitui Skotlanti. Opintomatkan suunnittelu- ja järjestelypalvelut ostettiin Social Business International Oy:ltä, josta myös matkaoppaamme ja tulkimme Anne Bland oli. Opintomatalle osallistui 24 aktiivista järjestö-, kunta- ja hanketoimijaa sekä yritysneuvoja Pohjois-Pohjanmaalta.

Yhteiskunnallisen yrityksen politiikkaa on Skotlannissa ja Iso-Britanniassa tietoisesti kehitetty jo usean vuosikymmenen ajan, koska julkinen sektori pystyy turvaamaan vain lakisääteiset palvelut. Yhteiskunnalliselle yrittäjyydelle on useita erilaisia juridisia muotoja. Eroja on voitonjaossa, jaetaanko voitto sosiaalisin, eettisin, ympäristöllisin jne. perustein ja yhtiöiden omistajuudessa esim. säätiöt, yhdistykset. Yritykset toimivat avoimilla markkinoilla ja tuottavat palveluita (mm. ostopalvelusopimukset kunnan kanssa). Toiminnalla on aina vahva arvopohja ja pyrkimys yhteiseen hyvään. Yhteiskunnallisten yritysten ohella kolmannen sektorin toimintaa tehdään Iso-Britanniassa hyväntekeväisyysperusteisesti ja lahjoitusten turvin sekä puhtaasti vapaaehtoisuuteen perustuvana toimintana.

Perinteistä kyläyhdistystoimintaa, kuten meillä Suomessa, ei Skotlannissa ole. Esimerkiksi matkalla ohitetussa

Arrocharin kylässä kylätaloa pyöritetään yhteiskunnallisena yrityksenä. Kunnostettu kylätalo tarjoaa laajakaistapalvelut yrityksille, tilat kyläkokouksille sekä on eri kerhojen ja seurojen vuokrattavissa.

Glasgowin kaupunki

Glasgow'n kaupunki on julistautunut osuustoiminnan ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden puolestapuhujaksi. Poliittinen ja hallinnollinen tahtotila tekemiseen on vahva, sillä palvelut halutaan säilyttää. Tavoitteena on yhteistyön ja kumppanuuden lisääminen palvelutarjonnassa. Palveluiden tuottamisessa kaikki sidosryhmät (käyttäjät, tuottajat, kaupunki ja yrittäjät) halutaan yhteistyöhön ja yhteiskunnalliset yritykset yritetään saada mukaan julkisiin ostopalvelusopimuksiin. Kaupungin strategiaan on kirjattu tavoitteena mm. osuustoimintamarkkinoiden kehittäminen ja rahoituskanavien järjestäminen toiminnan mahdollistamiseksi sekä uusien innovatiivisten mallien luominen sosiaaliseen yrittäjyyteen. Yhteiskunnallisten yritysten tukeminen ja verkottaminen nähdään tärkeäksi alan kasvupotentiaalin takia. Paikallinen päätösvalta alueen asioihin on suuri ja se mahdollistaa joustavan päätöksenteon yhteiskunnallisen yrittäjyyden tukemiseksi. Skotlanti voi itse päättää mm. yritys- ja sote-palveluista sekä koulutuksesta. Esimerkiksi lastenhoitopalvelun voi nykyään ostaa haluamaltaan taholta, mikä helpottaa uusia ratkaisuja palveluntuotannossa (henkilökohtainen budjetointi). Lisätietoja osoitteessa www.glasgow.gov.uk/index.aspx?articleid=10199 ja peoplemakeglasgow.com

Kolmannen sektorin palveluntarjoajien markkinoiden kehittämiseen on Skotlannin alueella oma kansallinen kehittämisohjelma, jolla pyritään lisäämään tietoa sosiaalisista arvoista osana julkisia hankintoja sekä vahvistamaan julkisen ja 3. sektorin yhteistyötä ja ymmärrystä yhteistoiminnan hyödyistä. Ohjelman tavoitteena on luoda lisää sosiaalisia yrityksiä ja saada aikaan enemmän yhteistyösopimuksia julkisen ja 3. sektorin kesken. Ohjelman kautta tarjotaan mm. liiketoimintaneuvontaa aloittaville yhteiskunnallisille yrityksille sekä järjestetään erilaisia työpajoja

yrittötoiminnan kehittämiseen tai yrityksen johtamiseen (koulutukset osallistujille ilmaisia). Lisätietoja osoitteessa <http://justenterprise.org>.

Glasgow'n on perustettu myös oma yhteiskunnallisten yritysten verkosto. Yritysten verkoston strategiana on rakentaa kaupungille yhteiskunnallisen yrityksen brändiä ja tukea alan yrittäjyyttä eri tavoin. Verkoston nettisivusto on kattava ja monipuolinen tietopaketti. Glasgow'ssa on n. 500 yhteiskunnallista yritystä, joista 20 on perustettu viimeisen vuoden aikana. Aihepiiriin liittyvä tutkimus on valmistumassa. Lähes puolet yhteiskunnallisista yrityksistä sijaitsee Skotlannin köyhimmillä asuinalueilla. Yhteiskunnalliset yritykset työllistävät 10 400 henkilöä ja niiden vuotuinen tulo on yli 750 miljoonaa puntaa. Lisätietoja osoitteessa www.senscot.net/vision.php ja www.gsen.org.uk.

Glasgow'n kaupunginvaltuuston toimintaa ja hallinnollista näkökulmaa meille esittelivät mm. kehittämispäällikkö **Alain Davidson**, apulaispormestari **Bailie Gerald Leonard**. Yrityksenneuvoja ja yhteiskunnallisen yrityksen liiketoiminta ohjelman johtaja **John Hughes** ja Glasgow'n yhteiskunnallisten yritysten verkoston työntekijä **Elisabeth Mckenna** kertoivat miten yhteiskunnallisia yrityksiä tuetaan käytännössä yritystasolla.

GalGael

Yhteiskunnallinen yritys GalGael syntyi epäonnistuneen ympäristökampanjan seurauksena. Glasgow'n kaupungin lähistöllä 1990 -luvun puolivälissä tapahtunut mielenosoitus opetti, miten vaikeissa olosuhteissa hyvin erilaisista taustoista tulevat ihmiset voivat muodostaa toimivan yhteisön. GalGael perustettiin työkaluksi viemään opittua eteenpäin. Toiminnan visiona on alusta alkaen ollut mielekkään tekemisen järjestäminen etenkin syrjäytyneille nuorille, yhteisötaitojen opettaminen sekä yhdessä tekeminen.

GalGaelin toimintaa ja arvoja meille esitteli **Neil Harvey**.

Sosiaalisena arvona on myös vanhojen puuntyöstötaitojen säilyttäminen ja puuveneiden rakentaminen perinteisistä puulajeista. Navigate life 2005–2012 ohjelman aikana tehtiin töitä 450 eritaustaisen henkilön kanssa. Sittemmin toimintaa on laajennettu erilaisilla kulttuuritapahtumilla, kuten nuorisopurjehdukset itse tehdyllä veneellä. Toimintaa pyritetään pääasiassa vapaaehtoisvoimin ja mentoreiden avulla. Aluksi rahoitusta saatiin EU:n sosiaalirahastosta, mutta vuonna 2013 tämän rahoituskanavan päättyessä perustettiin yhteiskunnallinen yritys jatkamaan toimintaa. Tulot toimintaan saadaan erilaisten puutuotteiden myynnistä ja lahjoituksista. Lisätietoja osoitteessa www.galgael.org

Vierailun päätteeksi saimme opastetun kiertokäynnin Glasgowin upeassa kaupungintalossa.

Marmoria ja mahonkia
kaupungintalolla Glasgow'ssa

Kibble Work's ja Oskars'

Glasgow'n kupeessa sijaitsevassa Paisleyn kaupungissa toimiva nuorisopalveluja tarjoava Kibble Works on Skotlannin suurimpia yhteiskunnallisia yrityksiä. Sen liikevaihto on 22 miljoonaa puntaa ja työntekijöitä on yli 500. Toimialoja ovat koulutus-, työllisyys- ja hoivapalvelut syrjäytyneille tai syrjäytymisvaarassa oleville lapsille ja nuorille. Kibble kokoaa nuoria koko Skotlannin alueelta. Tavoitteena on tarjota nuorille turvaa ja pysyvyyttä sekä oman elämän ja työelämän taitoja. Tavoitteena on, että nuori on Kibblestä lähtiessä valmis yhteiskuntaan. Vuonna 1997 Kibblen toiminta muutettiin yhteiskunnalliseksi yritykseksi. Kibble toimii "sateenvarjona" monille eri toimintoille ja pienemmille yhteiskunnallisille yrityksille, kuten Oskars'ille.

Oskars perustettiin vuonna 2010 tuottamaan palveluita ympäröiville asuinalueille. Oskars'sta voi tilata 250 punnalla nuorten ryhmän, ohjaajan ja auton tekemään pieniä taloustöitä, kuten siivousta, maalausta tai pihanhoitoa. Lisäksi tuloja Oskarsin toimintaan saadaan kierrätystoiminnasta ja kierrätystuotteiden myynnistä (nuorten ideoima ikea-kuja ja

työpajapisteet, joissa mm. tuunataan tavaroita myyntiin). Tukea toimintaan saadaan työllisyysprojekteista ja Zero Waste kierrätysohjelmasta. Oskars'ia pyöritetään 20 työntekijän voimin ja 200 Kibblen nuorta on 3 vuodessa käynyt ”työprosessin” läpi. Oskars’lla on hyvä maine palveluiden ostajien ja paikallisten asukkaiden kuin nuortenkin parissa ja nuoret haluavat sinne töihin. Oskars’lle on rakennettu vahva brändi ja tehty näkyvää markkinointia (mm. esitteet). Oskars voitti 2012 Skotlannin brändikilpailun. Myös kierrätyspiste on voittanut kierrätyspalkinnon.

Oskars ja Kibble tekevät yhteistyötä kaupungin asumispalveluiden ja valtuuston kanssa. Kibblen kampuksella on asuntolat, koulu ja turvatalo. Työpajoissa ja Oskars’ssa nuoret oppivat arkielämän kannalta hyödyllisiä taitoja (ei ammatillista koulutusta). Nuoret saavat osallistua myös kampuksen töihin. Kibble Works’stä löytyy esim. leikkikentille majoja tekevä yritys, autonkorjauspiste, jalkapalloseuran ruohonleikkurien korjausyritys ja ruokapalvelutoimintaa.

Lisätietoja osoitteesta www.kibble.org ja www.oskars.org.uk

Oskars'n toimintaa esitteli **Gaynor Hutton**, Kibbleä **Karen Gilligan** ja kampuksella oli mukana myös suomalainen **Jonna**.

Matkalla Glasgow’sta Obaniin ohitimme **Loch Fyne Oysters** -nimisen yhteiskunnallisen yrityksen Cairndowin kylässä. Se on työntekijöiden omistama yritys, joka on laajentunut paikallisesta ostereiden viljelystä paikallisia tuotteita myyvään kauppaan sekä ravintola- ja vientitoimintaan. Yritys perustettiin alkujaan turvaamaan työpaikat ja kalastuselinkeino alueella.

Atlantis Community Leisure

Toiminta on tässä muodossa alkanut vuonna 1992. Yritys toimii osakeyhtiömuodossa ja sen taustaorganisaatio/omistaja on Oban Common Good Fund. Yrityksen hallituksen muodostavat yhdeksän vapaaehtoista pääosin yrittäjätaustaista henkilöä, joista yksi on poliittisesti valittu taustarahastoa edustava jäsen.

Aikoinaan kaupunki luopui ennakkoluulottomasti uimahallin toiminnasta, kun aktiiviset kansalaiset ehdottivat toiminnan uudelleen järjestelyjä tavoitteenaan tarjota lapsille paremmat puitteet liikuntaan ja urheiluun. Varainhankintakampanjoja suoritetaan investointeihin liittyen, mutta itse toimintaa pyöritetään pääsymaksuin ja vuokratuloin (50 %) ja erilaisin tuin (50 %). Kallein toiminta on uimahalli, jonka vuoksi tarvitaan kaupungin tukea toiminnalle. Erillistä rahoitusta on saatu mm. nuorisotyöntekijälle, jonka tehtävänä on innostaa nuoria yli 12-vuotiaita joukkueurheilulajeihin.

Nick Wesley ja Roger Elliott esittivät toimitiloja liikuntakeskuksessa.

Henkilökunta on erittäin motivoitunutta ja toimintaa kehitetään jatkuvasti. Työntekijöitä on kaikkiaan 54, joista 27 on kokoaikaisia. Erilaisia yhteistyökumppanuuksia ja projekteja toteutetaan esimerkiksi paikallisen terveyskeskuksen kanssa kehittämällä ”Healty Options”-ohjelmaa, urheiluseurojen kanssa on erillisiä neuvoteltuja sopimuksia sekä 12 lajin urheiluohjelma, mikä tuo uusia harrastajia seuroille. Koulujen kanssa järjestetään mm. lukioon tuleville vuotta aikaisemmin kahden päivän tutustumisleiri ja perjantaisin on nuorten ilta ”Friday Freestyle”. Kaikkiaan viikoittain tiloja käyttää noin 60 eri ryhmää, kävijöitä on kuukausittain noin 16000 ja tapahtumia vuosittain noin 60-70.

Tiedottamisen merkitys on suurta ja sitä täytyy tehdä jatkuvasti. Parhaillaan on menossa kampanja profiilin nostamiseksi, jossa kerrotaan talon toiminnasta ja kohderyhmää on laajennettu myös ikäihmisiin lasten lisäksi. Tiedottamista tehdään viikoittain jäsentiedotteella sekä nettisivujen ja facebookin kautta.

Jäseneksi toivotaan vakioasiakkaita, jotka ovat talouden perusta ja hinnoittelu edistää tuota tavoitetta. Hinnoittelu on päivä-, kuukausi- ja vuosihinnoilla henkilöille, pariskunnille ja perheille on eri hinnat. Kokeiluna on menossa myös kunnan maksamat addiktoituneiden (alkoholi, huumeet) henkilöiden ilmaisjäsenyydet.

Leaderin kautta on saatu tukea useampaan kohteeseen esim. lasten sisäleikkipaikkaan, mikä tuottaa jatkuvasti tuloja sekä lämmitysjärjestelmän uudistamiseen, jolla saadaan energiakuluihin säästöjä. Lisätietoja osoitteessa

www.atlantisleisure.co.uk

Mull

Saaren elinkeinot ovat mm. metsätalous (puuta viedään tukkeina Ruotsiin sekä sellun raaka-aineeksi Irlantiin, matkailu, tislamo, keksitehdas, kalastus ja maatalous (karjatalous). Erityisesti lonan saari on matkailullinen ikoni, jonne pyhiinvaelletaan. Saarelta käydään mantereella töissä vähäisissä määrin, mutta mantereelta jonkin verran pendelöidään saarelle. Saaressa on yksikaistainen tie. Teurastamo hallinnoi maanviljelijöiden osuuskunta ja saareen tuodaan teurastettavaa karjaa muualtakin. Yksikkö on pieni, tehokas ja erittäin tärkeä paikallisesti. Viljely on ainoastaan heinän ja rehuviljan tuotantoa.

Kuulimme saarella viettämämme päivän aikana mielenkiintoisia tarinoita myös historiasta ja asukkaista. Esimerkkinä pitkäjänteisestä työstä oli kertomus, kuinka uima-allas saatiin saarelle. Onnettomuuksissa vesillä hukkui nuoria miehiä,

minkä vuoksi koettiin tärkeänä uima-altaan saaminen saarelle, jotta nuoret kalastajat oppisivat uimaan. Luonnon vedet ovat ympärivuotisesti niin kylmiä, että uimataito on ollut yleisesti huono asukkaiden keskuudessa. Uima-allasta varten rahaa kerättiin 25 vuotta. Yhteisö rakensi altaan, jota nyt ylläpitää paikallinen hotelliyritys. Altaasta hyötyvät siten sekä yhteisö että yrittäjä.

Mull & Iona Community Trust

Development Trust eli kehittämissäätio on perustettu vuonna 1997. Säätiön tehtävä on Mullin ja Ionan saarten kehittäminen. Kehittämistä ohjaa 12 vapaaehtoisen toimijan muodostama hallitus. Henkilöstöä on käynnissä olevien hankkeiden määrästä riippuen 10–16. Vapaaehtoisia toimijoita säätiön piirissä on noin 150. Asukkaita saarilla on noin 3000 ja kesäisin neljänneksen enemmän, minkä lisäksi myös huomattava määrä päiväkävijöitä.

Moray Finch ja Sian Scott esittelivät toimintaa Mull- ja Iona- saarilla

Toiminnan tavoitteena on kestävä kehitys, ongelmien ratkaiseminen ja kumppanuuksien etsintä. Kehittämissäitiön omistaa yhteisö ja se ei halua olla riippuvainen tuista, vaan haluaa tehdä liiketoimintaa. Toimintamuotoja ovat mm. kierrätys, metsä- ja maatalouspalvelut, matkailu, tapahtumat, laajakaistan ja energiatehokkuuden edistäminen, hankeneuvonta sekä asuinmahdollisuuksien ja liikennemahdollisuuksien parantaminen. Uusimmat kehittämisideat liittyvät paikallisradion perustamiseen ja vesivoiman käyttöönoton selvittämiseen. Lisäksi ollaan mukana yhteistyössä kehittämässä maaseutuasumista, liikennettä, satamaa, laitureita, yhteismetsää jne. Leader on myös toiminut useassa hankkeessa osarahoittajana. Paikallinen toimintaryhmä on Argyll LAG. Lisätietoja osoitteessa www.mict.co.uk

An Roth Enterprise Centre

Keskus sijaitsee keskeisellä paikalla ihan laivasataman vieressä. Keskus on rakennettu kaikkien eri tasoilla toimivien toimijoiden verkostokokouksille, seminaareille ja koulutuksille. Tiloja vuokrataan lyhyeen tai pitkäaikaiseen käyttöön. Tiloissa sijaitsee kauppa, mikä on tuottoisin toimintamuoto ja muita palveluja ovat esim. matkatavaroiden säilytys.

Sandy Brunton toimi Mullin saaren tutustumispäivänä oppaana ja on yksi vapaaehtoisista hallituksen jäsenistä kehittämissäitiössä.

Mull Theatre

Teatterin toimintaa meille esitteli toimitusjohtaja **Carolain**

Mullin teatteri koostuu kahdesta eri organisaatiosta. Toinen on 60-luvulla perustettu "Pikkuteatteri" ja toinen kulttuuriorganisaatio "Kaivo", joka on tuottanut taidegalleria- ja musiikitoimintaa. Kolme vuotta sitten nämä kaksi organisaatiota löivät hynttyynsä yhteen ja muuttivat saman katon alle. Yhteenliittyminen on ollut pitkä prosessi ja sitä alettiin hioa yhteen jo vuonna 2010. Neljä eri konsulttia ovat olleet miettimässä prosessia ja organisaation kehittämisen on yhä kesken. Yhteiseksi nimeksi kahdelle organisaatiolle tuli Comar, mikä tarkoittaa kahden joen yhteenliittymää. Mull Teatterilla pyörii vuosittain 50 musiikkitapahtumaa, 2-3 esittävän taiteen tuotetta ja 5 taidenäyttelyä. Kesäteatteritoimintaa ei ole, koska ihmiset ovat niin kiireisiä matkailun vuoksi. Lokakuussa on enemmän aikaa ja teatteri satsaakin enemmän joulutapahtumiin. Teatterilla on tavoitteena kasvaa ja tulla johtavaksi kulttuuriorganisaatioksi. Tavoitteena on myös saada tehtyä sopimuksia kunnan kulttuuripalveluiden tuottamisesta, mutta yhteistyö kunnan kanssa on vasta alussa. Haasteita toiminnassa on rakennusten ylläpitokustannukset sekä toiminnan rahoitus. Tällä hetkellä on toimintaan saatu rahoitusta eri kulttuurirahastoista, säätiöistä ja lipputuloista. Rahoitus koostuu 50 % tuista ja 50 % lipputuloista. Kunta ei tue toimintaa. Asiakkaita teatterissa riittää hyvin, yleensä katsomo on 80 % täynnä. Asiakkaista 60 % on paikallisia ja 40 % matkailijoita. Henkilökuntaa on 10, mutta kaikki eivät työskentele täysipäiväisesti. Vapaaehtoiset ovat apuna mm. markkinoinnissa. Yhteiskunnallinen yritys on vahvuus ja vapaaehtoisia saadaan sen myötä mukaan helpommin.

Tobermory Harbour Association

Tobermoryn satamayhdistyksen toiminta lähti liikkeelle tarpeesta saada satama toimivammaksi. Ennen satama oli hyvin kaoottinen ja sitä lähdettiin parantamaan rakentamalla satama alueelle ponttooneja. Ponttoonien lisäksi satamaan oli tarve saada vessat ja suihkut. Jotta toimintaan saatiin rahoitusta, päätettiin samalla rakentaa koulutuskeskus sekä kokous- ja toimistotiloja ja vuokrata niitä eri tahoille. Pää tarkoitus on toimia paikallisen yhteisön, ei pelkästään matkailijoiden hyväksi. Parantunut satama-alue on muuttanut ja lisännyt asiakaskuntaa. Uusi asiakaskunta ostaa palveluita ja moni paikallinen yrittäjä on hyötynyt vilkastuneesta satamasta. Nykyisin satamaan mahtuu 50 purtta ja

satama työllistää 6 täysipäiväistä työntekijää. Seuraavana tavoitteena on rakentaa aallonmurtaja. Tobermoryn satamayhdistyksen toiminta oli lähtenyt liikkeelle aika pienenä yhdistyksenä. Nykyisin hallituksessa on 17 vapaaehtoista jäsentä, jotka johtavat toimintaa. Hallituksen jäsenet valitaan joka vuosi vuosikokouksessa ja tavoitteena on valita jäsenet niin että heillä olisi toisiaan täydentäviä ominaisuuksia. Jotkut ryhmät ovat saaneet oikeuden esittää omaa johtajaansa mukaan hallitukseen, mutta sellaisia on vain hallituksessa puolet, puolet on kyläläisiä. Lisätietoa <http://www.tobermoryharbour.co.uk>

1500 asukkaan Tobermory on kuuluisa värikkäistä taloistaan ja kissasta. Kylässä on kuvattu lastenohjelmaa ja kissasta on tehty lasten satukirja.

North West Mull Community Woodlands

Vuonna 2006 North West Mull Community Woodlands osti metsähallitukselta 700 hehtaaria metsää. Metsä sijaitsi kaukana tieverkostosta ja metsän hankinnalla voitiin vaikuttaa yleisen tieverkoston rakentamiseen. Yhteismetsän omistama yhteiskunnallinen yritys on hallinnolliselta muodoltaan takuupohjainen osakeyhtiö, johon kuuluu täysimääräisiä jäseniä 164 ja 62 yhteistyökumppania ja alaikäisiä jäseniä. Kehitysjohtaja työskentelee yrityksessä 3 päivää viikossa ja hallinnoija 2,5 päivää viikossa. Vapaaehtoiset osallistuvat 1-2 kertaa kuukaudessa tapaamisiin ja ovat tavoitettavissa puhelimitse ja sähköpostitse.

Vuonna 2008 North West Mull Community sai lahjoituksen lottovaroista, mikä kattoi kustannukset syyskuuhun 2011 asti. Mutta sen jälkeen on haasteena ollut kulujen kattaminen. Kahden ensimmäisen vuoden puiden myyntitulot ovat menneet tieverkon rakentamiseen ja seuraavien vuosien tuotto tarvitaan uusien aitojen ja kasviohjelman kattamiseen. Pitkän tähtäimen suunnitelmissa on mm. palauttaa luonnontilaan metsiä lisäämällä kotoperäisiä lajeja sekä vapaa-ajan ja virkistymetsien lisääminen. Keskeistä yhteismetsässä on, että myös lapset huomioidaan. Koulujen kanssa tehdään yhteistyötä metsäkoulujen osalta, minkä tarkoituksena on tutustuttaa lapset metsän ekosysteemiin. Metsäkoulua on joka keskiviikko, jolloin lapset lähtevät puoleksi päiväksi metsään ja metsää hyödyntäen opiskelevat perusopetukseen kuuluvia asioita. Lisäksi oppilaat ovat tehneet kasvi- ja hedelmäpuutarhan. Metsäkoulutoiminnan käynnistämistä varten opettajien piti suorittaa kurssi metsäkoulun pitämisestä. Neljä hehtaaria yhteismetsästä käytetään ns. ”torppari” toimintaan. ”Torppari” toimintaan tarkoitettua maata voidaan käyttää mm. orgaanisten vihannesten viljelyyn, esitystiloiksi ja loma-asunnoiksi.

Tulevaisuuden suunnitelmissa on lähteä kehittämään mm.

- Saaristoasumiseen soveltuvaa talotyyppiä.
- Koulutustoiminnan jatkamista liittyen moottorisahojen käyttöön, metsien harvennukseen, arkeologiaan ja maanmittaustaitoihin.
- Taloudellisen riippumattomuuden ja toiminnan rahoittamisen kehittämistä.
- Metsähautausmaatoiminnan käynnistämistä.
- Puupolttoaineen kehittämistä.

Yhteiskunnallisen yrityksen pyörittäminen vaatii vahvaa sidosryhmätyötä muiden paikallisten toimijoiden kanssa ja yhteistyöverkosto onkin heillä laaja ja he kokevat erittäin tärkeäksi jatkaa ja kehittää yhteistyötä koko ajan.

Matkalla opittua ja oivalluksia pohdittavaksi yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä Skotlannissa saatujen kokemusten perusteella Suomessa

- Vapaus ja joustavuus asioiden tekemisessä, ei byrokratiaa ja hierarkiaa, nopea päätöksenteko.
- Saa asiantuntijuutta ja osaamista toiminnan kehittämisessä toisella lailla kuin julkisena toimintana.
- Vapaaehtoiset hallituksen jäsenet ovat valtava asiantuntijapankki ja voimavara sekä uudenlainen tapa osallistua yhteiskunnallisen hyvän tuottamiseen yrittäjille.
- Hankerahan hyödyntäminen.
- Jos tarjolla vain yksityistä palvelua, niin pienituloiset saattavat jäädä ulkopuolelle.
- Brändäys ja tuotteistus tuovat etua.
- Koetaan omaksi – yhteiseksi.
- Saa paremmin vapaaehtoisia mukaan.
- Jos julkisia palveluja joudutaan karsimaan, niin ei saa jättää palveluita tuottamatta, vaan kannattaa miettiä voisiko sen tuottaa yhteiskunnallisen yrityksen kautta.
- Motivaatio hoitaa ja kehittää asioita on parempi - henkilökohtaisempi.
- Sidosryhmien kanssa toimiminen on luontevaa.
- Miksi yhteiskunnallisten yritysten kautta palveluiden tuottaminen edullisempää? Mitä tarkoittaa konkreettisesti Social value? Miten sitä voisi mitata?

- Yrityksillä ongelmia lainan saamisessa pankeista, kiinteä omaisuus olisi hyvä takuu pankille.
- Neuvontaverkosto yhteiskunnallisille yrityksille rakennettu erillisenä. Minkälaista erityistukea tarvitaan?
- Yhdistystoiminta vs. yritystoiminta eri maissa: eroja termeissä, laeissa, käytännöissä – ajattelutavassa.
- Vapaaehtoistyön perinne vs. hyvinvointiyhteiskunnan perintö. Yhteisöllisyyden uusi nousu?
- Maaseudun yhteiskunnallisen yrittäjyyden edistäminen? Tarvitaanko sitä meillä Suomessa?
- Voisiko tai pitäisikö Suomessakin antaa suurempi painoarvo tehdyille vapaaehtoistyölle/kyläyhdistystoiminnalle esim. työnhakutilanteissa?

Matkan tavoitteena oli tutustua skotlantilaiseen yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen. Tavoite toteutui monipuolisen ohjelman kautta. Tapasimme eri toimialoilla toimivien yritysten edustajia, mikä antoi eri näkökulmia ja monipuolista aineistoa pohtia maaseudun yhteiskunnallisen yrittäjyyden kehittämistarpeita omilla alueilla. Asiantunteva opastus/tulkkaus ja osallistujien aktiivinen osallistuminen ja oman tiedon jakaminen olivat matkan onnistumisen edellytyksiä. Osallistujilta saatu palaute matkasta ja sen sisällöstä, annista sekä järjestelyistä on ollut pääosin positiivinen. Keskustelua jatketaan netissä keskusteluryhmässä ja tarvittaessa yhteisessä tilaisuudessa keväällä 2014.